

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 11 (Haziran/June 2023), s. 359-369.
Geliş Tarihi-Received: 10.06.2023
Kabul Tarihi-Accepted: 23.06.2023
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1312571

**Tarihî Süreklilik ve Kültür Aktarımı Bağlamında
Osmaniye’de Korkut Ata/ Dede Korkut**

*Korkut Ata/Dede Korkut in Osmaniye in the Context of Historical Continuity
and Cultural Transfer*

Ali DOĞANER*

Öz

Kopuzun mucidi ve ozanların piri olan Korkut Ata/ Dede Korkut, Türk dünyasının bilge tiplerinden; *Dede Korkut Hikâyeleri* de Türk kültürünün en zengin kaynaklarından. Osmaniye, parçası olduğu Türk toplumunun ortak değerlerinden olan bu bilgesini ve eserini kültürel kodları içinde korumuş, geleceğe taşımak için çaba göstermiştir. Bilge tipinin özelliklerine sahip kişiler, “devrin Dede Korkut’u” olarak adlandırılmış ve toplantılarda söz sahibi olmuşlardır. Osmaniye ili ve çevresi tarih boyunca çeşitli Türk boylarının yerleşim alanı olmuştur. Bunlardan Ulaşlı ve Kınık isimlerine *Dede Korkut Hikâyeleri*’nde de rastlanmaktadır. Bölgede hayvancılığa bağlı konargöçer yaşam biçimini sürdüren aşiretler varlıklarını ve kültürlerini günümüze gelinceye kadar devam ettirmişlerdir. Hikâyelerde anlatılan sosyokültürel hayatla bölge kültürü arasındaki benzerlikler oldukça belirgin ve fazladır. Toplumsal yapıda, ekonomik faaliyetlerde, törenlerde bunları görmek mümkündür. Osmaniye’de canlılığını koruyan âşıklık geleneği içerisinde Dede Korkut tipi ve *Dede Korkut Hikâyeleri* değer görmüş, üretilen eserlerde konu olarak işlenmiştir. Bölgede anlatılan halk hikâyelerinde *Dede Korkut Hikâyeleri*’nin izlerine rastlanmaktadır. Nitekim, Bey Beyrek Hikâyesi’nin varyantlarından biri de Osmaniye’den derlenmiştir. Bölgede *Dede Korkut Hikâyelerinde* geçen Dede, Korkut, Ulaş, Burla, Selen, Beyböğrek, Boğaç gibi şahıs isimlerine ve bu isimlerin kaynaklık ettiği Ulaşlı, Bayındırlı, Gökçedağ, Korkut Ata gibi yer isimlerine rastlanmaktadır. Tarihi ve kültürel bağlara ek olarak Korkut Ata ismini alan üniversitenin açılması, bir dönüm noktası olmuştur. 24 Ekim 1996 tarihinde il olan Osmaniye’de üniversite kurulması özlemi doğmuş, 2000 yılından itibaren de üniversitenin adının Korkut Ata olacağı dillendirilmeye başlamıştır. “Korkutata” adıyla yerel bir gazete yayın hayatına başlamış, diğer gazeteler de yaptıkları haberlerle konuyu gündemde tutarak destek olmuşlardır. 29 Mayıs 2007 tarihinde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinin kurulmasıyla birlikte bölgedeki Korkut Ata/ Dede Korkut ile ilgili kültürel çalışmalar hız kazanmıştır. Korkut Ata/ Dede Korkut ismi gerek özel gerekse kamuya ait kurum ve kuruluşlarda yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Şehre ve üniversite kampüsüne Korkut Ata heykelleri dikilmiş; heykellerin kaide ve çevresinde hikâyelerde geçen isimlere, sözlere yer verilmiştir. Üniversite bünyesinde konuyla ilgili makaleler üretilmiş, konferanslar verilmiş, sempozyum planlanmış, paneller düzenlenmiş, broşür ve internet sayfası hazırlanmıştır. Karatepe Kilim Kooperatifi ile iş birliği yapılarak Korkut Ata temalı kilimler dokutulmuş, magnetler yapılmış, üniversite kütüphanesi içerisinde Dede Korkut Köşesi oluşturularak burada kitap, pul, hatıra para, sapan gibi maddi unsurlara yer verilmiştir. Taşıdığı ismi tanıtip yaşatmayı misyonlarından

* Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Osmaniye/Türkiye, e-posta: adoganer80@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4600-8350.

biri olarak gören üniversite; Türk dünyasının ortak değeri ve kültür mirası olan Korkut Ata/ Dede Korkut’a sahip çıkmaya, bu çerçevedeki kültürel mirası ulusal ve uluslararası düzeyde canlı tutarak gelecek nesillere aktarma çalışmalarına devam etmektedir. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinin büyümesi ve gelişmesine bağlı olarak çağın gereklerine göre yerel, ulusal ve küresel ölçekteki paydaşlarla iş birliği içerisinde çalışmalar derinlik ve çeşitlilik kazanacaktır. Makalede, Türk dünyasında önemli yer tutan Korkut Ata / Dede Korkut ile *Dede Korkut Hikâyeleri*’nin Osmaniye’deki iz düşümlerini literatür taraması ve alan araştırması yöntemleriyle ortaya koyup değerlendirmek amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Korkut Ata, Dede Korkut, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Osmaniye, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi.

Abstract

Korkut Ata/Dede Korkut, the inventor of the kopuz and the master of the poets, is one of the wise types of the Turkish world; Dede Korkut Stories are also among the richest sources of Turkish culture. Osmaniye has preserved this polymath and his work, which is one of the common values of the Turkish society of which it is a part, within its cultural codes and has endeavored to carry it to the future. People with the characteristics of the polymath type were called the "Dede Korkut of the age" and had a say in the meetings. Osmaniye province and its surroundings have been the settlement area of various Turkish tribes throughout history. The names of Ulaşlı and Kınık are also found in Dede Korkut Stories. The tribes, which continued the nomadic lifestyle of animal husbandry in the region, have continued their existence and culture until today. The similarities between the socio-cultural life told in the stories and the culture of the region are quite obvious and high. It is possible to see them in social structure, economic activities and ceremonies. Dede Korkut type and Dede Korkut Stories have been valued in the minstrel tradition that has preserved its vitality in Osmaniye, and they have been treated as subjects in the works produced. Traces of Dede Korkut Stories can be found in the folk tales told in the region. As a matter of fact, one of the variants of the Bey Beyrek Story was compiled from Osmaniye. In the region, personal names such as Dede, Korkut, Ulaş, Burla, Selcen, Beyböğrek, Boğaç mentioned in the Dede Korkut Stories and place names such as Ulaşlı, Bayındırlı, Gökçedağ, Korkut Ata from which these names originate are found. In addition to the historical and cultural ties, the opening of the university, which was named Korkut Ata, was a turning point. There was a longing for the establishment of a university in Osmaniye, which became a province on October 24, 1996, and since 2000, the name of the university began to be put in words as Korkut Ata. A local newspaper called "Korkutata" started its publication life, and other newspapers supported the issue by keeping it on the agenda with their news. With the establishment of Osmaniye Korkut Ata University on May 29, 2007, cultural studies on Korkut Ata / Dede Korkut in the region gained momentum. Korkut Ata / Dede Korkut name has been widely used in both private and public institutions and organizations. Korkut Ata statues were erected in the city and on the university campus; the names and words in the stories are included on the pedestal and around the statues. Within the university, related articles were produced, conferences were given, symposiums were planned, panels were organized, brochures and web pages were prepared. In cooperation with the Karatepe Rug Cooperative, rugs with the theme of Korkut Ata were woven, magnets were made, and a Dede Korkut Corner was created in the university library, and material items such as books, stamps, commemorative coins, and slings were included here. The university, which sees the name it bears as one of its missions to promote and keep it alive; It continues to protect Korkut Ata / Dede Korkut, which is the common value and cultural heritage of the Turkish world, and to keep this cultural heritage alive at national and international level and to transfer it to future generations. Depending on the growth and development of Osmaniye Korkut Ata University, studies will gain depth and diversity in cooperation with local, national and global stakeholders according to the requirements of the age. In this article, it is aimed to reveal and evaluate the projections of Korkut Ata / Dede Korkut and Dede Korkut Stories, which have an important place in the Turkish world, in Osmaniye, through literature review and field research methods.

Keywords: Korkut Ata, Dede Korkut, Dede Korkut Stories, Osmaniye, Osmaniye Korkut Ata University.

Giriş

Korkut Ata/ Dede Korkut, Türk toplumunun ortak belleğini oluşturan unsurlardan birisidir. Türk kültür coğrafyası içerisindeki ülkeler, şehirler, toplumlar ve

bireyler bu ortak kültürün paydaşlarıdır. Sanatın hemen her dalında, edebiyatın çeşitli türlerinde Korkut Ata/ Dede Korkut konusu işlenmiştir. Destan, halk hikâyesi, masal, müzik, şiir, heykeltıraşlık, dokumacılık, tiyatro, sinema, dizi film ve çizgi film bunlardan bazılarıdır.

Korkut Ata / Dede Korkut bilge insan tipi olma özelliği taşır. Taşıdığı özellikler yüzyıllar geçse de, toplumsal yapılarda değişiklikler yaşansa da değerini yitirmez. “Dede Korkut hem Türklerin mitolojik dönemlerden beri taşımaya ve güncellemeye muvaffak olduğu kültürel mirası taşıyan kolektif hafızanın temsilcisi bir kam veya ozandır hem de bu değerleri yeni medeniyet dairesinin dinî değerleriyle barıştırıp uzlaştıracak bir veli tipidir.” (Duymaz, 2020, s. 439).

“Dede Korkut/ Korkut Ata geleneği, sözlü ve yazılı yaratıcılığı ile bütün Türk Dünyası’nı sarıp sarmalayan bir kültür ve medeniyet yaratma geleneğinin adıdır.” (Ekici, 2019 s. 17). “Dede Korkut Kitabı, pek çok Türk boyunun ortak mirasıdır. Oluşumunda ve gelişiminde değişik Türk coğrafyalarının ve yaşam şartlarının etkisi vardır.” (Duymaz, 2020, s. 154).

Bugün dahi Türklerin Bilge kişisi olarak kabul edilen bu ulu çınarı Türk coğrafyasında yediden yetmiş duymayan, tanımayan, okumayan bir Türk evladı olmasa gerektir. O, Türk coğrafyasındaki ortak kültürün zirve şahsiyeti olarak kabul edilmektedir. Kazakların ifadesiyle, Korkut Ata Kazakistan’da VIII. asırda Sır Derya bölgesinde yaşayan Kıpçak-Oğuz boylarından çıkan ünlü bir jırav (ozan), yetenekli bir küycü (ezgici) ve filozof bir şahsiyet olarak kabul edilir. Diğer Türk boylarında olduğu gibi Kazaklar arasında da onun hakkında anlatılan pek çok destan, efsane (aңыз) ve masal (erteği) bulunmaktadır (Şişman, 1998, s. 51).

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu-SOKÜM İhtisas Komitesi’nde uzun yıllar konuşulan ve Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan komisyonları olarak birlikte hazırlanan “Dede Korkut / Korkut Ata” dosyası, UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras “Temsili Listesi”ne 2018 yılında kaydedilmiştir (Ekici, 2019, s. 13).

Osmaniye ili Türk boylarının yerleştiği, Türk kültürünün değişip dönüşerek de olsa canlılığını koruduğu bir Türk dünyası şehri olma özelliği taşır. Tarihî süreç içerisinde Korkut Ata/ Dede Korkut kişiliği ile *Dede Korkut Hikâyelerinde* ifadesini bulan kültürel unsurlarla bölge arasında güçlü bağlar oluşmuştur. 2007 yılında Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nin kurulmasının ardından bu konudaki çalışmalara yeni boyutlar kazandırılarak bilimsel bir çerçevede ivme kazandırılmıştır.

1. Osmaniye’de Korkut Ata/ Dede Korkut

1.1. Tarihî Bağlar: Ulaşlı Türkmenleri ve Kınık Boyu

“Batı Türklerinin edebî geleneğinde Üç-ok ‘İç’ Oğuz ve Boz-ok ‘Dış’ Oğuz ile yer değiştirmiş ve Dede Korkut’ta, her ne kadar eski adlar Üç Ok ve Boz Ok 12. hikâyede üç defa zikredilmiş olsa da hep iki ana boyun bu yeni adları kullanılmıştır.” (Dankoff, 2021, s. 344). Osmaniye’nin kuruluşunda önemli boylardan olan Ulaşlı ve Kınık, Oğuzların Üç Ok kolundandır.

Salur Kazan, adından da anlaşıldığı gibi boy itibarıyla Oğuzun yirmi dört boyundan olan Salur boyundandır. Özellikle pek çok Türkmen aşireti şecerelerini Salur Kazan’a dayamaktadırlar (Duymaz, 2020, s. 193, 197). Osmaniye’nin kurucuları arasında yer alan ve varlıklarını günümüze kadar sürdüren ve *Dede Korkut Hikâyelerinde* “Ulaş oğlu Salur Kazan” olarak ismine rastladığımız Ulaşlı adında bir Türkmen aşireti vardır. Ulaşlılar, Oğuzların Üçok koluna bağlı Salur boyunun bir koludur (Doğaner, 2006, s. 4).

1521 tarihli Adana Mufassal Tahrir Defterine göre iki mahallesi bulunan Kınık kasabasında Kınık boyundan yaklaşık 720 kişilik bir nüfus yaşamaktadır. Kasaba, Osmaniye’nin ilk Türk yerleşim merkezidir (Kurt, 1995, s. 6, 13). “Üç-Ok’a/ İç Oğuz’a mensup olduğu söylenen diğer bir boy ismi Kınık’tır. Bu isim Dede Korkut’ta Kara Çogur’un oğlu Kırk-Kınık’ın adı olarak geçer.” (Dankoff, 2021, s. 346). Kanlı Koca Oğlu Kanturalı Boyu’nda anlatılanlara göre Oğuz’da nikap ile gezen dört yiğitten biri Kırk Kınık’tır (Tezcan ve Boeschoten, 2018, s. 128).

1.2. Çeşitli Kültürel Benzerlikler

Osmaniye’de dede adı, günümüzde yaygın olmasa da geçmişte şahıs ismi olarak kullanılmıştır. Aile büyüğünün adına ithafen bazı aileler ve kişiler için “dedeler, dede” ismi verilebilmektedir. İsimden önce de sülale ismi (Dede Mehmet gibi) getirilebilmektedir.

Dede, ölen bir veli için kullanıldığında isimden sonra kullanılmaktadır. Osmaniye’de Hasan Dede türbesi vardır. Hikâyelerde Dede Korkut, yaşayan bir kahraman olduğundan Dede unvanı isimden önce kullanılmaktadır.

Ata ve dede sözleri, “Atadan dededen kalma” kalıp söyleyişinde de görüldüğü gibi birlikte kullanılabilir. Ata ile uzak geçmiş, Dede ile yakın geçmiş anlatılmaktadır. Tarihi çok eski olup aradan uzun zaman geçtiğinde atadan dededen kalma denilmektedir. Korkut ismiyle birlikte kullanılan atanın Türkistan’da, dedenin Anadolu’da yaygın olarak kullanılması Türk tarih kronolojisine de uygun düşmektedir.

Osmaniye’de Dede Korkut tüm Türk dünyasında olduğu gibi bilge insan tipini temsil etmektedir. Bölgede bu özelliğe sahip kişiler, “devrin Dede Korkut’u” olarak nitelendirilir ve ölünceye kadar beylerin tertip edip katıldığı “görüşük toplantıları”nda yer alır (Davutluoğlu, 2011, s. 501).

Dede Korkut Hikâyelerinde anlatılan Türk toplumunda, konargöçer bir yaşam biçimi görülmektedir. Basat Tepegözü Öldürdüğü Boy’da Oğuzların yaylaya göçtüğünden bahsedilir (Tezcan ve Boeschoten, 2018, s. 146). Osmaniye ve çevresinde konargöçer yaşam biçiminin günümüze kadar sürdürüldüğü görülmektedir. Yörüklerin develerle yaylalara göçmeleri toplumsal hafızada canlılığını korumaktadır. Dolayısıyla pek çok kültürel benzerlik görmek mümkündür. *Dede Korkut Hikâyelerinde* geçen Karacuk çobanın sapanının benzeri, bölgede hayvancılık yapan Yörükler arasında hâlâ kullanılmaktadır. Yörüklerde, hemen her erkeğin özellikle de çobanlık yapanların sapanı olur (Doğaner, 2013, s. 131, 132).

Çukurova bölgesi Yörük kültüründe çobanlar uyuduklarında hayvanların dağılmaması ve vahşi hayvan saldırısı, hırsız gelmesi durumunda çobanı uyandırması için hayvanlara bağcak tutulur (Doğaner, 2013, s. 326). Benzer şekilde, Uşun Kocaoğlu Segrek Boyu’nda Segrek uyuduğunda düşmanın ani baskın yapabilme ihtimaline karşı atının çılıbırını bileğine bağlayıp uyur (Tezcan ve Boeschoten, 2018, s. 172).

Hikâyelerde Dede Korkut’un kahramanlık gösterenlere ad vermesi geleneği Osmaniye’de aile büyüklerinin çocuğun kulağına ezan okuyup ad vermesi ve verilen adı ilan etmesi şeklinde devam etmektedir.

Türk kültüründe karşılaşılan evlenme biçimlerinden birisi de beşik kertmedir. *Dede Korkut Hikâyelerinden* “Kam Büre Oğlu Bamsı Beyrek Boyu”nda da Beyrek ile Banı Çiçek ailelerince beşik kertmesi olarak sözlenmişlerdir (Dadashzade, 1990, s. 77; Binyazar, 2002, s. 160). Günümüzde geçerliliğini kaybetmiş olsa da Osmaniye’de beşik kertme usulü ile yapılan evliliklere rastlanmaktadır (Doğaner, 2006, s. 112).

*Dede Korkut Hikâyeleri'*nden "Kam Büre Oğlu Bamsı Beyrek Boyu"nda anlatılan nişan yüzüğü takma ve damadın sağdıçlarının olması (Binyazar, 2002, s. 160, 164) durumu, Osmanîye düğün gelenekleri içinde günümüze gelinceye kadar varlığını sürdürmüştür.

Dadashzade'nin (1990, s. 78) *Dede Korkut Hikâyeleri'*ne dayanarak yaptığı tespitlere göre, göçebe boylar arasında IX ve XI. yüzyıllarda boşanma görülmemektedir. On iki destandan oluşan kitapta, tek bir boşanma hâdisesiyle bile karşılaşılmaz. Osmanîye'de yaşayan Ulaşlı Türklerinde de evlenen kişilerin boşanması önceleri çok az rastlanan bir durumdur (Doğaner, 2006, s. 211, 212).

Osmanîye'de anne sütü halk tıbbında da kullanılmaktadır. Göz hastalıkları anne sütü damlatılarak tedavi edilmeye çalışılır (Doğaner, 2006, s. 79). *Dede Korkut Hikâyeleri'*nden Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu'nda, Boğaç Han annesinin sütüyle iyileşir (Binyazar, 2002, s. 129).

1.3. Âşıklık Geleneği

Âşıklık geleneği Osmanîye'de canlılığını koruyan kültürel bir unsurdur. Korkut Ata kopuzun mucidi, ozanların piri olarak kabul edilir. Çukurova'da geleneğin ilk temsilcisi olan Karacaoğlan bir ozan olarak nitelendirilir.

Osmanîye yöresinde yaşayan ozanlar, âşıklar ve şairler Dede Korkut konusunu, *Dede Korkut Hikâyeleri'*nden yola çıkarak eserlerinde işlemişlerdir. 17. yüzyıl âşığı Karacaoğlan bir dördünlüğünde tepesinde gözü olan, ayak izleri deve tabanına benzeyen bir milletten bahsetmiştir. Göçmen kuşlardan olan leyleklerin geçtiği yerlerle ilgili efsaneleri şiirinde anlatırken "Bir millet var, tepesinde gözü var/Deve tabanına benzer izi var." (Cumbur, 2001, s. 348) dizelerine yer vermiştir.

Şair Ali Köşker, kültürel değerlerimiz arasında Dede Korkut'u da sayar. "Var Bizim" başlıklı şiirinde "Dede Korkut destan, atasözümüz" (Köşker, 2021, s. 26) dizesine yer verir.

Osmanîye'nin Kadirli ilçesine bağlı Azaplı köyünde yaşamını sürdüren ve sanat çalışmalarına devam eden Âşık Feymânî "Dede Korkut" başlıklı şiir yazmıştır. Yarışma dolayısıyla yazılan bu şiirde Dede Korkut tanıtılarak onun Türkler için öneminden bahsedilmiştir.

Türk Dil Kurumu, 1998 yılında "Âşıklar arası Dede Korkut Şiiri Yarışması" düzenler. Kadirli Âşık Halil Karabulut, 12 hikâyeyi manzum olarak destan formunda yazdığı "Dede Korkut Destanları" adlı şiiriyle birinciliğe lâyık bulunmuştur (Sakaoğlu, 2002, s. 29, 30, 227-283).

Osmanîye'de yapılan çeşitli âşık toplantılarında Korkut Ata/ Dede Korkut konusu gündeme gelmiştir. 24.11.2017 tarihinde Avrasya Kültür Sanat Derneği tarafından, Osmanîye Belediyesi'nin katkılarıyla "Türk Dünyası Korkut Ata Âşıklar Kervanı" yapılmıştır. Proje kapsamında Ahmet Şekip Ersoy Kültür Merkezi'nde Prof. Dr. Metin Ekici, Prof. Dr. Ali Yakıcı, Prof. Dr. Muharrem Kasımlı'nın katılımıyla, Prof. Dr. Cengiz Gökşen başkanlığında panel düzenlenmiştir. Panelin yapıldığı günün akşamında Türk dünyasından çok sayıda katılımcının olduğu Âşıklar Şöleni gerçekleştirilmiştir. Panelde yapılan konuşma metinleri ve proje kapsamında yapılan faaliyetlerle ilgili fotoğraf ve haberler kitap olarak (Türk Dünyası Korkut Ata Âşıklar Kervanı, 2018) yayımlanmıştır.

1.4. Halk Hikâyeciliği ve Dede Korkut

Ekici’nin (1995, s. 106) tespitlerine göre, “*Dede Korkut Hikâyeleri* sadece kendi devamı mahiyetinde olan hikâyeleri ve Anadolu sahası âşık hikâyelerini değil, bütün Türk dünyasında çeşitli devirlerde oluşan hikâyeleri çeşitli şekillerde etkilemektedir. Veyahut da Dede Korkut’ta anlatılan pek çok unsur, bütün Türk dünyasının hikâyelerinin teşekkülünde kullanılmaktadır.”

Dede Korkut Hikâyeleri içinde Bay Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek Boyu’nun etki gücü ve yaygınlık kazanmasıyla diğerlerinden öne çıktığı görülmektedir. “Bey Beyrek Hikâyesi, bütün Türk dünyasında bilinen bir halk hikâyesidir. Hikâye, Hazar Denizi’nin doğusunda Alpamış, Alpamış, Alıp Manaş, Alpamışka gibi adlarla destanî şekliyle; Hazar Denizi’nin batısında, Bey Böyrek, Ak Kavak Kızı, Bay Barı gibi adlarla masallaşmış/ hikâyeleşmiş şekliyle bilinmektedir.” (Alptekin, 2015, s. 199).

Osmaniye’de halk hikâyesi anlatma geleneği özellikle hikâyeci âşıklarca canlılığını korumuştur. Görkem’in (2000, s. 59) tespitlerine göre bölgede anlatılan Güzel Ahmet, Bal Böğrek, Han Mahmut hikâyelerindeki bazı epizot ve motifler *Dede Korkut Hikâyelerinde* de görülmektedir. Osmaniye’nin Düziçi ilçesinden derlenen Güzel Ahmet Hikâyesi ve Han Mahmut Hikâyesi’ndeki “At aya külük olur, aşık dili yörük olur.” (Görkem, 2000, s. 163, 196) kalıp söyleyişi bu benzerliklerden biridir.

Bey Böyrek Hikâyesi Osmaniye’deki farklı zamanlarda ve çeşitli kaynak kişilerden derlenmiştir.¹ Çukurova’dan en çok halk hikâyesi derleyen ve yayımlayan Ali Rıza Yalgın, 1929 yılında Osmaniye ilinin Yarpuz nahiyesi Gökçöl yaylasında Duran isimli bir çobandan “Oğuz’un Torunu Beğböğrek” hikâyesini derlemiştir. 1935 yılında “Bey Böyrek ve Benli Boz” hikâyesini yayımlamıştır (Görkem, 2000, s. 21). Gökyay (2006, s. 1198), “Bamsı Beyrek’in Anadolu Rivayetleri”ni, yayımlanan tarihe göre sıralarken “Yarpuz² Rivayeti”ni başa aldığı görülür.

1.5. Yer İsimleri

Dede Korkut Hikâyelerinin geçtiği mekân ile Osmaniye coğrafyası arasında benzerlik söz konusudur. Dağlar, kaleler, akarsular Osmaniye’de de vardır. Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyu’ndaki Kuru çaya benzer, yaz aylarında neredeyse tamamen kuruyan Karaçay geçmektedir. Kuru çay ile Karaçay arasında ses ve söyleyiş benzerliği de bulunmaktadır.

Gökalp (2015, s. 186), “Türk aşiretleri dağlarına ve ırmaklarına o kadar merbut (bağlı) idiler ki başka ülkelere göç ettikleri zaman, her aşiret kendi dağının ve ırmağının adını yeni yurduna götürerek oradaki yeni ırmağa ve dağa verirdi.” sözleriyle Türklerin ad verme konusundaki karakteristik özelliğini ortaya koyar.

Dede Korkut coğrafyasını tanımlamak için Oğuz boylarının tarih içinde göründükleri her mekânı Dede Korkut mekânı olarak kabul etmek gerekir (Duymaz, 2020, s. 43). Bu çerçevede Osmaniye’deki yer isimlerine bakıldığında Merkez ilçede Ulaşlı toplumunun yoğun olarak bulunduğu Ulaşlı Mahallesi adında bir yerleşim yeri ile karşılaşılır. Düziçi ilçesinde Bayındırlı köyü, Bahçe ilçesinde Gökçedağ dağı bulunmaktadır.

Merkez ilçede bulunan Mareşal Fevzi Çakmak Mahallesi, 05.05.2022 tarihinde ikiye bölünerek bir bölümüne Korkutata Mahallesi adı verilmiştir. Kadiri ilçesinin Cengiz

¹ Bey Böyrek Hikâyesi, Osmaniye’de Ömer Koca’dan da derlenmiştir (Okuşluk Şenesen, 2009: 385-405).

² Yarpuz, günümüzde Osmaniye’ye bağlı bir köydür.

Topel Mahallesi'nde bulunan Kadirli Belediyesi Kilim Evi ve Kadirli Belediyesi Kent Müzesinin bulunduğu caddeye Dede Korkut adı verilmiştir.

1.6. Şahıs İsimleri ve Soyadlar

Dede Korkut Hikâyelerinde geçen Korkut, Ulaş, Boğaç, Boğaçhan, Beybörek³, Bican, DüNDAR, Selcen/ Selcan, Banu⁴, Burla gibi şahıs isimlerinin Osmaniye'de kullanıldığı görülmektedir. Bunlar içinde Korkut, Ulaş, DüNDAR isimlerine soyadı olarak kurucu sülaler arasında rastlanmaktadır. Sözlü ve yazılı kültürden aktarılan bu isimler tarih ve kültür konusunda duyarlı ve bilgi sahibi kişiler tarafından Türk ismi olarak çocuklara verilmektedir. Böylece ismi verenler tarafından tarihî isimlerin yaşatılıp unutulmaması da amaçlanmaktadır. Ayrıca çocuğun "Adı sahibine çekeceği", adını aldığı kişinin özelliklerini (saygınlık, kahramanlık, güzellik, cesaret gibi) taşıyacağına, statüsünü sürdüreceğine inanılır.

1.7. Okul, İş Yeri, Apartman, Kulüp, Birlik İsimleri

Osmaniye İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Dede Korkut İlkokulu ve Dede Korkut Ortaokulu⁵ bulunmaktadır. Bunun yanında Korkut Ata Özel Öğrenci Yurdu⁶, Korkutata Taksi⁷, Eczane Korkut (soyadından dolayı), Korkut Gıda (soyadından dolayı), PTT Korkut Ata Şubesi⁸, MNG Kargo Korkutata Şubesi, Korkut Ata Manav, Korkut Ata Apartmanı⁹, Korkut Ata At Çiftliği¹⁰, Korkut Ata Doğa, Gençlik ve Spor Kulübü¹¹, Korkut Ata Karate Spor Kulübü¹² örnek olarak verilebilir. Ayrıca, Osmaniye İl Jandarma Özel Harekât bünyesinde Korkutlar Birliği kurulmuştur.

1.8. Korkut Ata Heykeli ve Dede Korkut Köşesi

Osmaniye'nin iki yerinde Dede Korkut heykeli vardır. Bunlar üniversite ismi belirlendikten sonra yapılmıştır. Osmaniye'nin Fakiuşağı Mahallesi'nde Prof. Dr. Kazım Tülücü Bulvarı üzerindeki dönel kavşakta bulunan Korkut Ata heykeli, 06.04.2013'te Osmaniye Belediyesi tarafından yaptırılmıştır. Heykelin yerinin de üniversite yerleşkesine yakın olmasına dikkat edilmiştir. Heykel üzerindeki Korkut Ata yazısının yanında, yine büyük harflerle fakat daha küçük puntolarla hikâyelerde geçen kahramanlardan ya da olaylardan on bir tanesi yazılmıştır. Bunlar: "Kan Turalı, Yiğenek, Nevruz Bey, Tepegöz,

³ 1961-Osmaniye Fakiuşağı Mahallesi doğumlu olan Beybörek Çelik'in ifadesine göre, babası Salih Çelik (1336 [1917-1918]-1994) düğünde dernekte güzel oyun oynar türkü söylemiş. Oğullarından birine Mayıl ismini verir. Diğer oğlu için nüfus müdürlüğünde Bamsıbeyrek yazdırmak istemiş, nüfus memuru Beybörek yazılabileceğini söylediğinden kayıtlara bu şekilde geçmiştir. Memurun bu tutumu, Beybörek hikayesinin daha yaygın anlatılmasıyla, ismin daha popüler olmasıyla açıklanabilir.

⁴ Banu isimli çocuklara ve genç kızlara sevgi ifadesi olarak "Banu Çiçek" diye hitap edilebilmektedir.

⁵ Aynı binada faaliyet gösteren iki okul, Korkut Ata Üniversitesinin kuruluşundan bir yıl sonra, 2008 yılında, üniversitenin de bulunduğu Osmaniye'nin Fakiuşağı Mahallesi'nde eğitim öğretime başlamıştır. Ortaokul kısmı 2021-2022 Eğitim Öğretim yılının 2. döneminden itibaren aynı mahalledeki yeni binasına taşınmış ve "Turan Ortaokulu" adını almıştır.

⁶ Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi kurulduktan hemen sonra üniversiteyle aynı mahallede kurulmuştur.

⁷ 2013 yılında Fakiuşağı Mahallesi'nde hizmet vermeye başlamıştır.

⁸ Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi kurulduktan hemen sonra Karacaoğlan Kampüsü içerisinde açılmıştır. Daha sonra Fakiuşağı Mahallesi'ndeki bugünkü yerine taşınmıştır.

⁹ Birisi Fakiuşağı Mahallesi'nde, diğeri buna yakın bir mahalle olan Mehmet Akif Ersoy'da olmak üzere iki ayrı apartmana Korkut Ata ismi verilmiştir.

¹⁰ 2019 yılında kurulan işletmenin sahibi, Korkut Ata ismini tercih etme nedeni olarak; "Osmaniye'ye mâl olmuş olan bu isim, akılda daha kolay kalır diye düşündük." açıklamasını yapmıştır.

¹¹ 2006 yılında Osmaniye Merkez'de faaliyete başlayan bu kulüp, resmî olarak 2008 yılında kurulmuştur. Kulüp yöneticilerinden alınan bilgiye göre kulüp isimlerinde üniversitenin adı belirleyici olmuştur.

¹² 2017 yılında Ali Tabak ve eşi Hayriye Tabak tarafından kurulmuştur. Ali Tabak Oğuzlardan geldikleri için bu ismi tercih ettiklerini söylemiştir.

Boğaç Han, Bamsi Beyrek, Beyrek’in Ölümü, Salur Kazan, Emren, Seğrek, Kazan Bey Oğlu Uruz”dur. İsimlere bakıldığında Nevruz Bey’in hikâyelerde geçmediği görülür. Bir yazıda ise kahramanın başından geçen olay (Beyrek’in Ölümü) tercih edilmiştir.

Osmaniye Belediyesi tarafından yapılan ve 14 Ocak 2018’de açılışı gerçekleştirilen Osmaniye Masal Park’ta *Dede Korkut Hikâyeleri* temalı bir bölüm hazırlanmıştır. Camekân içerisinde Tepegöz, küçük bir erkek çocuk ve Dede Korkut’un hareketli kuklaları bulunmakta, Tepegöz hikâyesi anlatılmaktadır. Böylece Dede Korkut, yeni nesle hikâyelerden birini aktarmaktadır.

2. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinin Kuruluşu ve Çalışmaları

24 Ekim 1996 tarihinde il olan Osmaniye’de üniversite kurulması talep edilir ve bu doğrultuda çeşitli girişimlerde bulunulur. Osmaniye’nin Kurtuluş Günü’ne rastlayan 7 Ocak 2000 tarihinde dönemin Başbakan Yardımcısı Dr. Devlet Bahçeli’nin; “Osmaniye’ye bir üniversite hediye edeceğiz. Adı da Korkut Ata Üniversitesi. Hayırlı olsun!” (Türk Dünyası Korkut Ata Âşıklar Kervanı, 2018) sözleriyle birlikte üniversite için Korkut Ata ismi ilk kez dile getirilmiş ve ilerleyen zamanda Osmaniye’lilerce daha fazla ilgi görmeye başlamıştır.

Osmaniye’nin yerel gazetelerinden olan Hasret Gazetesi’nin 29 Temmuz 2002 tarihli sayısında “Korkut Ata Üniversitesi Açılıyor” başlıklı yazının altında dönemin Osmaniye milletvekili Mehmet Kundakçı’nın, “Osmaniye’de kurulması planlanan Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinin yasa tasarısı teklifinin Milli Eğitim Komisyonundan geçtiği ve yasalaşmasının TBMM’de oylanmasına kaldığı” ifadelerine yer verilmiştir.

Osmaniye’de bu süreçte Korkutata Gazetesi (Mahalli Siyasi Gazete) kurulur.¹³ Hasret Gazetesi’nin 29 Ocak 2005 tarihli sayısında ise Dr. Devlet Bahçeli’nin Osmaniye’ye üniversite kurulması yönünde ciddi çalışmalar yapıldığı, üniversitenin adının Korkut Ata olarak belirlendiği ve Türkiye’de kurulacak ilk dört üniversiteden birinin Osmaniye’de olacağı müjdesini verdiği, bilgisi paylaşılmıştır.

29 Mayıs 2007 tarih ve 26536 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5662 Sayılı Kanun’un 84. Ek Maddesi ile de Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi kurulmuştur. Üniversitenin kurulmasıyla birlikte bölgede Korkut Ata/ Dede Korkut konusuna ilgi daha da artmış, bu konudaki bilimsel ve kültürel çalışmalar hız kazanmıştır.

Dede Korkut konusunda uzman olan bilim insanları üniversiteye konferans vermek üzere davet edilmiştir. 14.05.2015 tarihinde üniversitenin 15 Temmuz Şehitler Amfisi’nde “Kültürümüzde Korkut Ata” başlıklı panel düzenlenmiştir. Panele; Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya, Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, Doç. Dr. Salahaddin Bekki (Şimdi Prof. Dr.) konuşmacı olarak katılmıştır. Prof. Dr. Mustafa Tanç moderatörlük görevini üstlenmiştir. 15 Mart 2018 tarihinde, 15 Temmuz Şehitler Amfisi’nde Prof. Dr. F. Gülay Mirzaoğlu, “Korkut Ata’dan Karacaoğlan’a Türk Müzik Kültürü” başlıklı konferans vermiştir.

Dede Korkut/ Korkut Ata başlığı, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde görev yapan akademik ve idari personelin çalışma konusu olarak ilgisini çekmiştir. Tanıma ve tanıtma faaliyetleri içerisine girilmiş, çeşitli bilimsel eserler üretilmiştir. 2005-2008 yılları arasında Osmaniye Meslek Yüksekokulu Müdürü olarak görev yapmış olan Koç (2008, s.

¹³ Gazetenin 03.12.2003 tarihli baskısında Osmaniye’de 15 gün arayla yayımlandığı bilgisi paylaşılmıştır. 15 Ekim 2010’da 6. yılında 53. sayısı yayımlanmıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi ve yazı işleri müdürü Abdullah Var’ın 26 Ekim 2016’da vefat etmesinden sonra gazete yayın hayatından çekilmiştir.

350, 351) tarafından yapılan “Osmaniye’nin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı” adlı çalışmada, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi bünyesinde “Dede Korkut (Korkut Ata) Araştırma ve Uygulama Merkezi” kurulması ve üniversiteyle aynı ismi taşıyan Korkut Ata Kızılorda Devlet Üniversitesi (Kazakistan) ile yakın ilişki, iş birliği modeli geliştirilmesi, kardeş üniversite ilan edilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Üniversite öncülüğünde Osmaniye’deki kültürel değerlerle Korkut Ata/ Dede Korkut buluşturulmaya çalışılmıştır. 01.07.2019 tarihinde, Kadirli Karatepe Kilim Kooperatifinde Dede Korkut Temalı Kilim dokutulmuştur. Dokutulan ilk kilim OKÜ Merkez Kütüphanesindeki Dede Korkut Köşesinde sergilenmektedir. Aynı kilimden daha küçük ebatlarda da dokutularak üniversiteye gelen misafirlere hediye edilmiştir. Yine tanıtım faaliyetleri çerçevesinde Dede Korkut temalı magnetler hazırlatılıp dağıtılmıştır.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi bünyesindeki öğrenci kulüplerinden biri olan 2018 yılında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri tarafından kurulan Kültür ve Edebiyat Kulübünün ambleminde Dede Korkut görseline yer verilmiştir.

Korkut Ata/ Dede Korkut’u tanıtmak amacıyla Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi tarafından 2019 yılında 16 sayfadan oluşan bir broşür hazırlanmış ve 1000 adet bastırılıp dağıtılmıştır. Üniversiteye gelen misafirlere bu broşürlerden verilmiştir. Broşürün 2020 baskısında Türkçenin yanı sıra, İngilizce ve Rusça çevirileri de hazırlanarak her birinden yüz adet bastırılmıştır.

OKÜ Merkez Kütüphanesinde konuyla ilgili kitap, pul, hatıra para, sapan ve heykel gibi çeşitli unsurların sergilendiği “Dede Korkut Köşesi” oluşturulmuştur. OKÜ web sayfasında yer alan Korkut Ata/ Dede Korkut Tanıtım Sayfasına, burada bulunan kiosk ve üniversitenin çeşitli yerlerinde paylaşılan QR kod uygulamasıyla da akıllı telefonlardan erişim kolaylığı sağlanmıştır.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Karacaoğlan Yerleşkesi içerisinde bulunan yürüyüş yolunda yapılan taçlara *Dede Korkut Hikâyeleri*’nden alınan özlü sözlerin¹⁴ yazılı olduğu tabelalar asılmıştır.

Osmaniye’deki Korkut Ata heykellerinden ikincisi Üniversitenin Karacaoğlan Yerleşkesinde bulunmaktadır. 2016 yılının Temmuz ayında yapımı tamamlanan heykelin kaidesinde *Dede Korkut Hikâyelerinde* yer alan alkış (dua) sözleri¹⁵ “Korkut Ata’nın Duası” başlığı altında yer almaktadır.

Korkut Ata/ Dede Korkut konusunda çalışmaları olan bilim insanlarını bir araya getirmek amacıyla sempozyum düzenleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çerçevede Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi ev sahipliğinde 8-11 Nisan 2020 tarihinde Türkiye ve Türk dünyasından çeşitli paydaşların katkısıyla “Uluslararası Dede Korkut/Korkut Ata Sempozyumu (Çalışmaların Dünü-Bugünü-Yarını)” başlıklı sempozyumun hazırlıkları tamamlanmışken ülke genelinde Covid-19 salgınına karşı alınan tedbirler doğrultusunda 13.03.2020 tarihinde, ileri bir tarihe ertelenme kararı alınmak zorunda kalmıştır.

¹⁴ Toplam üç adet tabelanın arka ve ön yüzlerine “Lapa lapa karlar yağsa yaza kalmaz/ Yapağılı yeşil çimen güze kalmaz”, “Ata binmeyince yol alınmaz.”, “Baba malından ne fayda/ Başta Devlet olmasa”, “Kız anadan görmeyince öğüt almaz/ Oğul babadan görmeyince sofraya çekmez” sözleri yazılmıştır. Aynı sözler farklı yerlerde de kullanılmıştır.

¹⁵ Duada özgün metinde yer alan bazı sözcüklerin değiştirilip güncellendiği görülmektedir. Uçmak ve behişt yerine cennet; “kaba ağaç yerine “büyük ağaç” bunlardan bazılarıdır.

Multidisipliner bir özellikte “Uluslararası Korkut Ata Bilimsel Araştırmalar Kongresi” 28-30 Haziran 2022 tarihinde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Korkut Ata konusu vurgulanarak bu konuda bildiri hazırlanması teşvik edilmiştir. Sempozyumunun açış programında Prof. Dr. Metin Ekici tarafından “Korkut Ata’dan Türk Gençliğine Öğütler” başlıklı bildiri sunulmuştur.

Sonuç

Osmaniye ve çevresine tarihî süreç içerisinde Türkler yerleşmiş ve kültürlerini günümüze kadar hâkim kılmışlardır. Korkut Ata/ Dede Korkut ile tarihî bağlar oluşmuş, sözlü gelenek içerisinde halk hikâyeleri ve türkülerle bu bağ korunmuştur. Dede Korkut’un günümüze kadar ulaşmasında ve kültürel olarak yeniden canlandırılmasında bölge âşıklarının önemli katkıları olmuştur.

Osmaniye’de kurulan üniversite için Türkiye’de yaygın olan Dede Korkut yerine Türk dünyasında bilinen adıyla Korkut Ata ismi tercih edilmiştir. Böylece bir yandan üniversitenin yerelden ulusala, ulusaldan evrensele açılması gereği vurgulanırken diğer taraftan da Türk dünyası kültürel bütünlüğünün de altı çizilmiştir.

Osmaniye’de üniversitenin kurulmasıyla birlikte Osmaniye’de Korkut Ata/ Dede Korkut ismi marka değeri kazanmıştır. Kamu kuruluşları, özel teşebbüslerde Korkut Ata/ Dede Korkut ismi kullanılmaya başlanmıştır. Kültürel çalışmalarda üniversite, merkezi oluşturmuş; belediye, kültür müdürlüğü gibi resmî kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarıyla il geneline yayılmıştır. Şahsa, kuruma, mahalleye, apartmanlara, iş yerlerine bu bağlamda isimler verilerek millî duyarlık açığa çıkarılmıştır.

Osmaniye’de mevcut çalışmalara ek olarak gelecek yıllarda Dede Korkut Açık Hava Müzesi ya da Dede Korkut temalı park yapılması planlanabilir. Oluşturulacak bu müzede ya da parkta hikâyede geçen isimlerin heykelleri yer alabilir. Bunlar yan yana sıralanmış heykeller yerine olay bütünlüğü içerisinde verilebilir. Karacuk çobanın ağacı sökmesi, kuru çayın başında ağlayanların yanında Deli Dumrul heykeli, kopuz çalan Dede Korkut canlandırılabilir.

Taşıdığı vasıflarla “bilge insan tipi” özelliği taşıyan Korkut Ata/ Dede Korkut üniversite eğitimi almaya gelen öğrencilere rol model oluşturabilir. Hikâyeler aracılığıyla pek çok ahlaki dersler aktarılabilir. *Dede Korkut Hikâyeleri* kültürel mirasımızdır. Bunları tanıtmak, gelecek nesillere aktarmak üniversite öncülüğünde olacaktır. Tarihten günümüze; yerelden ulusala, ulusaldan evrensele taşımak için çalışmaların artarak devam etmesi beklenmektedir.

Yapılan tanıtım faaliyetleriyle toplum genelinde bir bilinç oluşturmak hedeflenmektedir. Sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamlarında yapılacak çalışmalarla farkındalık oluşturulabilir ve Türk kültürünün önemli bir değeri gelecek nesillere aktarılabilir.

Osmaniye’nin kültürel kodlarında, toplumsal hafızasında Korkut Ata/ Dede Korkut yaşamaktadır. Türk kültürünün önemli bir değeri Osmaniye’de korunmuş ve yeniden hayat bularak çağın gerekleri doğrultusunda tekrar canlandırılıp güncellenmiştir.

Kaynakça

- Alptekin, A. B. (2015). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Binyazar, A. (2002). *Dede Korkut*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Cumbur, M. (2001). *Karacaoğlan*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Dadashzade, M. (1990). Ethnographic Information Concerning Azerbaijan Contained in the Dede Korkut Dastan. (Çev. H.B. Paksoy), *Soviet Anthropology & Archeology*, XXIX, (1), 69-85.
- Dankoff, R. (2021). Dede Korkut'ta 'İç' ve 'Dış' Oğuz. (Çev. Gürol Pehlivan), (s. 343-350), *Korkut Bitig-Dünyada Dede Korkut Araştırmaları* (Haz. Fikret Türkmen ve Gürol Pehlivan), İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Davutluoğlu, İ. K. (2011). *Çukurova'da Bir Alabohça*. (Haz. Fatma Sayman) Adana Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Doğaner, A. (2006). *Osmaniye Yöresi'nde Yaşayan Ulaşlı Türkmenlerinin Geçiş Törenleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Doğaner, A. (2013). *Çukurova Bölgesi Konargöçerlerinde Halk Kültürü ve Halk Edebiyatı*. Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Duymaz, A. (2020). *Kolca Kopuzdan Kılca Kaleme-Dedem Korkut Araştırmaları*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Ekici, M. (1995). *Dede Korkut Hikâyeleri Tesiri ile Teşekkül Eden Halk Hikâyeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Ekici, M. (2019). *Dede Korkut Kitabı Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Gökyay, O. Ş. (2006). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Görkem, İ. (2000). *Halk Hikâyeleri Araştırmaları-Çukurovalı Âşık Mustafa Köse ve Hikâye Repertuarı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hasret Gazetesi*, (29 Temmuz 2002), Y. 23, S. 5799.
- Hasret Gazetesi*, (29 Ocak 2005), Y. 26, S. 6575.
- Koç, E. (2008). *Osmaniye'nin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*. Adana: Nobel Yayın & Dağıtım.
- Köşker, A. (2021). *Osmaniyem*. Osmaniye: Akdeniz Ofset.
- Kurt, Y. (1995). Eski Osmaniye (Kınık Kasabası). *Tarih İçinde Bütün Yönleriyle Osmaniye I. Sempozyum*, 15-18 Kasım 1993, 5-18.
- Okuşluk Şenesen, R. (2009). *Adana Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği Geleneği*. Adana: Altınkoza Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2002). *Kadirlili Âşık Halil Karabulut-Destan Destan Üstüne*. Sumbas Kaymakamlığı.
- Şişman, B. (1998). Kazakistan'da Korkut Ata ile İlgili Söylenceler. *Millî Folklor*, (37), 51-53.
- Tezcan, S. ve Boeschoten, H. (2018). *Dede Korkut Oğuznameleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Türk Dünyası Korkut Ata Âşıklar Kervanı* (2018). (Ed. Cengiz Gökşen ve Şehraban Allahverdiyava) Osmaniye: Avrasya Kültür Sanat Derneği Yayını.
- Ziya Gökalp (2015). *Türk Medeniyeti Tarihi*. (Haz. Ali Duymaz) İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.